

VAI TRÒ CỦA MỸ THUẬT ỨNG DỤNG TRONG GIÁO DỤC MỸ THUẬT

| PHẠM PHƯƠNG LINH

Email: linkphamphuong@gmail.com
Trường ĐH Sư phạm Nghệ thuật TW

| ĐÀO THỊ VIỆT HÀ

Email: Daothivietha197@gmail.com
Trường ĐH Sư phạm Nghệ thuật TW

THE ROLE OF APPLIED ARTS IN ART EDUCATION

TÓM TẮT ↔ ABSTRACT

Mỹ thuật ứng dụng là một trong những ngành nghề đặc biệt, nó giữ vai trò quan trọng trong đời sống hàng ngày của con người và trong sự phát triển của xã hội. Ngành Mỹ thuật ứng dụng thiết kế ra kiểu dáng sản phẩm, tạo dựng nền văn hóa thẩm mỹ, nhận thức xã hội, thúc đẩy sự tăng trưởng nền kinh tế... Trong thời kỳ hội nhập, việc phát triển mỹ thuật ứng dụng, với các sản phẩm, thiết kế tốt sẽ góp phần xây dựng, thúc đẩy ngành công nghiệp văn hóa nước nhà. Vì vậy, trong giáo dục mỹ thuật, Mỹ thuật ứng dụng hiện nay đang giữ một vai trò khá quan trọng.

Từ khóa: Mỹ thuật ứng dụng, Giáo dục, Đào tạo, Thiết kế

Applied arts is one of the special fields, which plays an important role in daily life and in the development of the society. Applied arts has been used in product designs, contributed to creating aesthetic culture, forming social awareness, and promoting economic growth... In the era of integration, the development of applied arts, with sound products and good designs, will help to build and strengthen the cultural industry of a nation. Therefore, in the content of art education recently, applied arts is occupying an important part.

Keywords: Applied arts, Education, Training, Design

Mỹ thuật ứng dụng là một lĩnh vực có phạm vi ảnh hưởng rộng rãi, đã và đang chạm vào mọi mặt của đời sống xã hội. Trong những nghiên cứu từ góc độ lịch sử, mỹ thuật ứng dụng đã xuất hiện từ rất lâu trong quá trình phát triển văn minh của loài người. Theo đó, thiết kế có vai trò cần thiết đối với giá trị sinh hoạt của xã hội. Thông qua những sản phẩm ứng dụng được ghi nhận bởi các nhà khảo cổ học từ các di chỉ nghiên cứu và những sản phẩm hữu dụng của các thời kỳ phát triển văn minh trong xã hội loài người thì các sản phẩm thiết kế đã được quan tâm chú trọng với khả năng sử dụng, chúng tạo nên những tiện ích cho nhiều hoạt động trong đời sống hàng ngày. Nhờ tính hữu ích cho cộng đồng, nên sự phát triển của mỹ thuật ứng dụng có từ rất sớm. Ở đó, tính năng công dụng và tính năng thẩm mỹ của sản phẩm được tạo nên qua các thời kỳ có sự đổi thay, ở những thời kỳ văn minh vật chất khác nhau. Càng gần đây, sự phong phú về kiểu dáng, chất liệu và vẻ đẹp thiết kế của các sản phẩm thiết kế càng nở rộ.

1. Nhu cầu và sự phát triển của xã hội

Bước sang thế kỷ XXI, Việt Nam bắt nhịp được nhiều lĩnh vực phát triển mạnh của thế giới trong đó

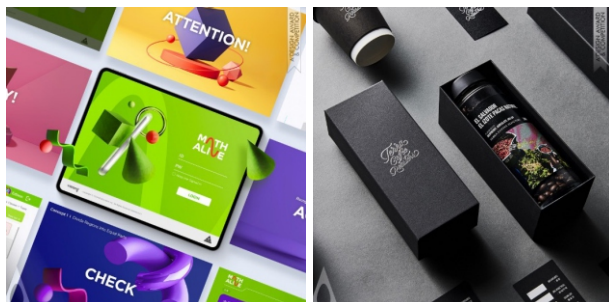
có nghề thiết kế. Sự phổ biến của những hình ảnh thiết kế hiện đại, sang trọng, thuận tiện, thông minh và đẹp mắt đã khiến thị trường thay đổi, quan niệm về ngành nghề thay đổi. Nghề thiết kế mỹ thuật trong khối mỹ thuật ứng dụng dần được xã hội quan tâm và trở thành một trong những khối ngành đào tạo nhận được sự yêu thích của nhiều thanh niên trẻ.

Chỉ cần xét vài khối ngành nghề trong xã hội, chúng ta cũng có thể hiểu sự cần thiết của việc đào tạo thiết kế mỹ thuật ứng dụng trong giáo dục. Đối với công ty sản xuất, việc cho ra đời những mẫu mã thiết kế đối với khối doanh nghiệp sản xuất luôn rất cần thiết. Sự cạnh tranh gay gắt giữa những công ty sản xuất cùng lĩnh vực sản phẩm đã thúc đẩy thị trường xuất hiện ngày càng nhiều những sản phẩm có thiết kế kiểu dáng đẹp và tiện ích. Đối với doanh nghiệp kinh doanh, dịch vụ sự phát triển thương mại và lưu thông hàng hóa trở thành yếu tố sống còn của doanh nghiệp, nên họ rất cần những nhà thiết kế được đào tạo chuyên sâu thiết kế quảng cáo cho mình.

Chúng ta có thể nhận thấy, nhu cầu sử dụng những sản phẩm ứng dụng của người dân trong xã hội ngày

ARTS

một lớn và tiêu chí càng ngày càng khắt khe hơn. Từ đó tạo nên giá trị phát triển mạnh mẽ cho những nhà thiết kế mỹ thuật ứng dụng. Việc mong muốn sở hữu nhiều nhân lực có trình độ cao tạo nên những sản phẩm thiết kế có định hướng trở thành thương hiệu ngày một nhiều. Từ các nhà sản xuất cho tới những đơn vị phát triển dịch vụ, thậm chí những đơn vị phát triển giáo dục cũng rất cần sở hữu những sản phẩm thiết kế có tính thẩm mỹ cao.

Hình ảnh: Thiết kế nhận diện thương hiệu đạt giải, năm 2022 - Math Alive (trái) & Terra (phải).

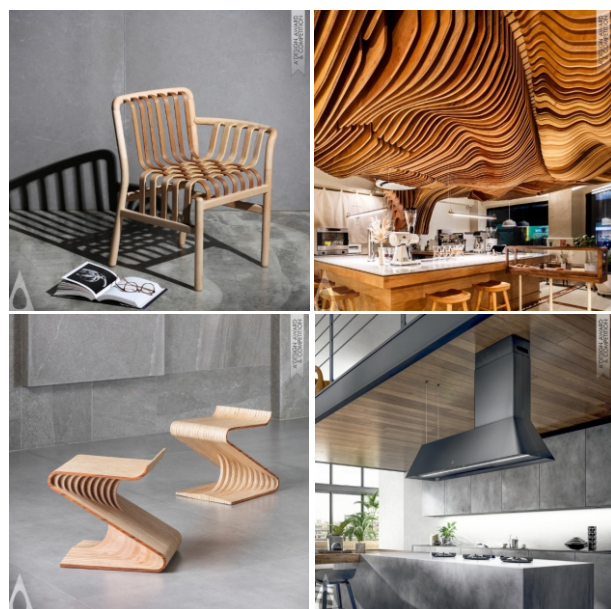

Hình ảnh: Thiết kế thương hiệu đạt giải, năm 2022 - logo Wind Art Museum (trái) & Source One vodka (phải).

Sống trong thời đại mà thế giới truyền thông đang phát triển nhanh chóng như hiện nay, vai trò và tác động của nhà thiết kế đang ngày càng được đẩy lên cao hơn. Họ chính là những người có khả năng giúp cho doanh nghiệp, sản phẩm có được ấn tượng trước công chúng. Những sản phẩm thiết kế có được thiện cảm ngay lần đầu xuất hiện đã trở thành niềm mong mỏi đối với tất cả doanh nghiệp kinh doanh sản xuất hay phát triển dịch vụ. Nếu thành công, nó có khả năng khơi gợi được sự tò mò tìm hiểu và dẫn đến quyết định lựa chọn dùng thử. Lúc đó chất lượng sản phẩm mới sẽ được người dùng biết đến và sản phẩm có cơ hội chiếm lĩnh được niềm tin từ khách hàng. Ở lĩnh vực kinh doanh thương mại, yếu tố tin cậy đóng vai trò rất quan trọng, còn hình ảnh và tên thương hiệu là hệ giá trị giúp doanh nghiệp duy trì sự tồn tại. Vì thế, lòng tin luôn là vấn đề lớn nhất mà các thương hiệu quan tâm. Các nhà sản xuất và doanh nghiệp đều hiểu họ cần phải cố gắng đảm bảo uy tín ở nhiều mặt, để có được lòng tin của khách hàng. Khi đứng trước vô vàn sự lựa chọn khác nhau, lợi thế sẽ thuộc về thương hiệu nào đem đến cho công chúng điều mong đợi dưới một hình thức mới mẻ và bất ngờ. Sau

đó, yếu tố niềm tin sẽ là cầu nối, giúp khách hàng tiềm năng tìm đến, không chỉ một lần mà cả những lần kế tiếp. Đó chính là mục đích ngắm đến của chiến lược phát triển thiết kế ứng dụng.

Hiện nay, kỹ thuật và công nghệ sản xuất ngày càng tiên tiến, khoảng cách chênh lệch giữa chất lượng của các sản phẩm thiết kế cùng loại ngày càng được thu hẹp. Trong rất nhiều sản phẩm có chất lượng tương đối đồng đều, người tiêu dùng sẽ có thể dựa vào cảm quan thị giác của mình đối với hình ảnh và thông tin được quảng bá thường xuyên được thiết kế đẹp để đưa ra quyết định lựa chọn. Như vậy, sản phẩm nào có được tín hiệu thiết kế hấp dẫn, xuất hiện nhiều trên các phương tiện truyền thông thì sản phẩm ấy sẽ có lợi thế, nhưng sẽ hơn hẳn, nếu sản phẩm đó gây dựng được sự tin tưởng trong lòng người xem. Những thành tố thiết kế mỹ thuật cấu tạo nên kiểu dáng, chất lượng, nhãn hiệu sản phẩm, sẽ trở thành chỗ dựa tốt cho sự đánh giá qua thị giác của công chúng, giúp nhận biết cái hay, cái mới, cái đẹp và cái tốt. Đối với những người làm thiết kế mỹ thuật ứng dụng, công việc thiết kế mỹ thuật để nhận diện giá trị cao cấp của sản phẩm được thiết kế, góp phần mạnh mẽ trong khẳng định thương hiệu. Đối với người dân, thiết kế mỹ thuật ứng dụng còn là sự đảm bảo cho chất lượng và giá trị của sản phẩm. Đối với xã hội, những dấu hiệu, hình ảnh từ thiết kế là vũ khí sắc bén cho việc đẩy mạnh niềm tin tưởng của con người với những gì mắt thấy, tay cầm. Vì thế, vai trò của mỹ thuật ứng dụng nằm ở việc hướng sự chú ý của thị giác con người vào những thuộc tính cần nổi bật. Những người thiết kế quảng cáo thường có niềm tin cho sự lựa chọn này của khách hàng, là nhờ sự nhấn mạnh thông điệp của thiết kế.

Hình ảnh: Một số sản phẩm thiết kế nội thất được các chuyên gia thế giới đánh giá cao năm 2022 - Từ trên xuống, trái qua phải: Lattice Chair leaving armchair, Percetion Cafe, DC 3 Stool & Ikona Maxxi Pure Extraction Hood and Purifier.

2. Giáo dục đào tạo về mỹ thuật ứng dụng ở Việt Nam

Chương trình giáo dục phổ thông 2018 đã tạo nên một sự chuyển đổi mới trong giới đào tạo ở lĩnh vực giáo dục nghệ thuật. Việc biên soạn một hệ thống sách giáo khoa mới để thay đổi định hướng và đào tạo nghệ thuật trong giáo dục và đào tạo đã khiến rất nhiều nhà nghiên cứu, nhà khoa học các chuyên gia được Bộ Giáo dục và Đào tạo đưa vào cuộc. Việc huy động rất nhiều các nhà chuyên môn và sư phạm nghệ thuật tham gia vào các giai đoạn khác nhau đã cho thấy phần nào của sự khó khăn và phức tạp để xây dựng được những nội dung có giá trị phù hợp trong giáo dục con người một cách có hệ thống. Có thể nói, mặc dù chương trình đào tạo trước đó về mỹ thuật ở Việt Nam đã được sử dụng từ những chuyên gia biên soạn có uy tín và tạo nên tiền đề định hướng cho nhiều thế hệ nhà nghiên cứu mỹ thuật, họa sĩ, nhà thiết kế, nhà sư phạm mỹ thuật.

Xuất phát từ thực tế mới, sự biến động khách quan của thị hiếu, nhu cầu của thế giới, khiến xã hội Việt Nam xuất hiện thêm nhiều ngành nghề mới trong khối mỹ thuật và những công việc liên quan tới mỹ thuật được mở ra ngày một phong phú. Việc này khiến cho chương trình đào tạo mỹ thuật của các cơ sở đào tạo từ đại học trở xuống không còn đáp ứng được những yêu tố cần thiết của thời đại, để truyền thụ cho các nhà thiết kế tương lai của đất nước. Trong những nội dung quan trọng của khối ngành mỹ thuật được đưa vào chương trình giáo dục phổ thông mới, chúng ta có thể thấy bắt đầu có sự quan tâm và chú trọng tới những nội dung mỹ thuật ứng dụng. Khối kiến thức này được các chuyên gia biên soạn mỹ thuật đưa vào chương trình khung cho học sinh từ Tiểu học đến Trung học cơ sở. Thêm nữa, Mỹ thuật có sự phát triển bất ngờ khi được đưa vào cấp Trung học phổ thông và thể hiện sự định hướng chuyên nghiệp đối với những học sinh có năng khiếu. Điều này chứng tỏ sự quan tâm chú trọng của Bộ Giáo dục và Đào tạo, sự quan tâm của nhà nước đối với ngành mỹ thuật.

Những người thường xuyên theo dõi sự thay đổi và phát triển không ngừng của các ngành đào tạo đều nhận thấy sự quan tâm của giới trẻ đối với những ngành đào tạo thiết kế mỹ thuật ở bậc sau phổ thông. Sự phát triển nhanh chóng và sự ổn định của khối ngành này khiến những nhà giáo dục phải quan tâm và dành những vị trí nhất định đối với người học ở bậc phổ thông để giúp học sinh có thể tiếp cận và có sự suy nghĩ để định hướng nghề nghiệp tương lai.

Xu thế phát triển của xã hội đang dần cho chúng ta thấy một số ngành nghề đã và đang rất cần đến nhà thiết kế của khối ngành mỹ thuật ứng dụng. Vì vậy, việc nắm bắt lượng kiến thức về mỹ thuật ứng dụng

dẫn theo chiều sâu ở từng cấp bậc đào tạo có thể giúp người học hiểu được các vấn đề cần thiết xung quanh cuộc sống. Nhiều ngành nghề, nhiều công việc của khối mỹ thuật mà có lẽ từ lâu nay nhiều người chưa biết, tới nay đang thực sự cần. Khối ngành nghề này đang chờ đợi những người hiểu biết và yêu thích nghề thiết kế sáng tạo theo đuổi. Năng lực của những nhà thiết kế mỹ thuật ứng dụng đối với nhiều doanh nghiệp trở thành mấu chốt của sự tồn vong hay phát triển thịnh vượng. Vì vậy, việc đào tạo mỹ thuật ứng dụng giờ đây đã trở thành một nhu cầu cấp thiết của hoạt động đào tạo nghề nghiệp. Ở giáo dục phổ thông, những vấn đề dạy học mới bắt đầu đưa vào giáo dục mỹ thuật tạo nền tảng cho sự hiểu biết của người học về các mảng kiến thức mỹ thuật ứng dụng như thời trang, đồ họa, nội thất, trang sức, tạo dáng công nghiệp.

Hàng năm trong cả nước, nhìn sơ lược các trường đại học và cao đẳng có hoạt động đào tạo chuyên nghiệp có số lượng tuyển sinh đầu vào khối ngành mỹ thuật ứng dụng ở các vùng miền được ước tính đến vài ngàn người. Kết quả tốt nghiệp đầu ra thì không được nhiều như vậy, số lượng sinh viên đạt trình độ và học được tất cả các môn học để đạt chuẩn kiến thức tốt nghiệp phải dừng học không hề ít, có nơi chiếm tới ¼ tỉ lệ so với số lượng đầu vào. Chưa kể những đơn vị, trung tâm được cấp phép đào tạo mỹ thuật ứng dụng, cấp chứng chỉ rất nhiều. Thực chất việc cấp phép đào tạo mỹ thuật ứng dụng ở trong nước chủ yếu dồn vào vài ngành đào tạo lớn như thiết kế đồ họa, thiết kế thời trang, thiết kế nội thất. Số lượng ngành khác như tạo dáng công nghiệp, thiết kế trang sức, thiết kế đồ chơi, thiết kế mỹ thuật truyền thống... không có mấy người muốn theo học do nhu cầu đầu ra không nhiều. Việc này cho thấy, sự phát triển chưa cân bằng giữa các ngành đào tạo, đồng thời cũng cho thấy sự phát triển chưa mạnh của nhiều ngành nghề thuộc lĩnh vực Mỹ thuật ứng dụng ở Việt Nam.

Cho tới nay, vai trò của mỹ thuật ứng dụng đã dần vượt xa so với lịch sử phát triển trước đây của khối ngành này. Mỹ thuật ứng dụng giờ đây đã tham gia phối hợp với rất nhiều ngành nghề khác nhau trong hầu khắp các hoạt động giáo dục, lao động, sản xuất, kinh doanh. Sự phát triển này có thể được sinh ra từ sự phát triển cao của nền văn minh vật chất, từ đó đã thúc đẩy những nhu cầu mới của con người. Từ sự thịnh vượng của các nền kinh tế phát triển, đã thúc đẩy người dân trên các quốc gia mong muốn ngày một nhiều hơn những nhu cầu vật chất có tiêu chí cao, liên quan tới công năng sử dụng, giá trị tiện ích và thẩm mỹ sản phẩm.

Nếu trước đây, những họa sĩ mỹ thuật chủ yếu là sáng tạo từ những giá trị nội tại của bản thân sau quá

ARTS

trình rèn luyện vẽ và sáng tạo thuật, từ suy nghĩ của bản thân để sáng tạo những tác phẩm mỹ thuật mang dấu ấn cá nhân, sản phẩm mỹ thuật đôi khi chỉ có một số ít người yêu thích, hiểu và muốn sở hữu, thì nghề thiết kế ngày nay đòi hỏi nhiều hơn thế. Mỹ thuật ứng dụng hiện tại cần có sự hiểu biết của nhiều ngành khoa học, phối hợp khoa học kỹ thuật với khoa học xã hội và năng lực sáng tạo thẩm mỹ thì mới có thể đáp ứng được sự mong cầu từ xã hội.

Thế mạnh của nghề thiết kế hiện nay là tính thời đại. Những công việc của nghề thiết kế bây giờ rất phong phú, những ngành chuyên sâu của mỹ thuật ứng dụng lại rất đa dạng. Tính thời đại của mỹ thuật ứng dụng nằm ở chỗ, nghề thiết kế cần nhiều nguồn năng lực, nhiều nguồn kiến thức khác nhau. Những người làm thiết kế mỹ thuật ứng dụng đòi hỏi sự hiểu biết sâu và rộng ở nhiều lĩnh vực trong xã hội. Sản phẩm thiết kế là sự tổng hợp phải trải qua của nhiều nhóm người ở các lĩnh vực khác nhau để hình thành sản phẩm thiết kế như phải dựa trên kết quả của nghiên cứu môi trường, thị trường, tâm lý xã hội, xu thế. Sản phẩm thiết kế cần đảm bảo tính khoa học kỹ thuật, công nghệ, vật liệu, phải đáp ứng được tính kinh tế, giá trị văn hóa và môi sinh để tồn tại và phát triển.

Kết luận

Với rất nhiều giá trị lợi ích mang lại cho xã hội như vậy, cho thấy việc đưa mỹ thuật ứng dụng vào giáo dục từ sớm sẽ giúp ích cho người học có quá trình tiếp cận và hiểu về những giá trị mà trước đây chưa nhắc tới trong đào tạo ở các cấp bậc học. Sự thay đổi trong chương trình giáo dục mỹ thuật có sự quan tâm tới các ngành trong khối mỹ thuật ứng dụng cho thấy, trong tương lai, sẽ còn có những sự phát triển hơn nữa ở những sản phẩm thiết kế trong nước. Một khối ngành mỹ thuật ứng dụng lớn mạnh, sẽ giúp thúc đẩy nhiều ngành nghề khác phát triển cường thịnh hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Lan Hương (2019), *Vai trò của Design trong đời sống xã hội*, Nxb Thế giới, Hà Nội.
2. Lê Huy Văn (2003), *Cơ sở phương pháp luận Design*, Nxb Xây dựng, Hà Nội
3. Hiệp hội các trường Đại học, Cao đẳng Việt Nam (2022), *Phát triển và nâng cao chất lượng giáo dục đại học trong bối cảnh mới*, Nxb Đại học Huế.
4. Hiệp hội các trường Đại học, Cao đẳng Việt Nam; CLB Khối đào tạo giáo viên nghệ thuật; CLB Khối trường Mỹ thuật ứng dụng (2022), *Kỷ yếu hội thảo khoa học toàn quốc – Đào tạo nghệ thuật trong tiến trình hội nhập và phát triển hiện nay*, Nxb Đại học Huế.
5. Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương (2022), *Kỷ yếu hội thảo khoa học - Nâng cao chất lượng đào tạo sau đại học ngành văn hóa nghệ thuật*, Nxb Đại học Quốc gia.
6. Bộ Giáo dục và đào tạo (2006), *Chương trình mỹ thuật phổ thông*, Nxb Giáo dục.
7. Bộ Giáo dục và đào tạo (2022), *Thông tư 05/2022 – Sửa đổi bổ sung một số điều của Quy định tiêu chuẩn, quy trình biên soạn, chỉnh sửa sách giáo khoa; tiêu chuẩn tổ chức, cá nhân biên soạn sách giáo khoa; tổ chức và hoạt động của Hội đồng quốc gia thẩm định sách giáo khoa ban hành kèm theo thông tư 33/2017/TT-BGDĐT ngày 22/12/2017 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.*